

Trije narečni slovarji

Peter Weiss

Franc Novak, *Slovar beltinskega prekmurskega govora*, Drugo, popravljeno in dopolnjeno izdajo priredil in uredil Vilko Novak, Murska Sobota: Pomurska založba, 1996, 184 str.

Dušan Jakomin, *Narečni slovar Sv. Antona pri Koprju*, Trst: Škedenjski etnografski muzej, 1995, 156 str.

Stanko Košir, *B's'dnjak rutarščé 'n srenščé šprašé* (Slovar rutarške in srenške govornice), Rute [= Gozd Martuljek]: samozaložba, 1997, 132 str.

Število slovenskih narečnih slovarjev se je s temi, ki so izšli v zadnjih letih, močno povečalo, in sicer predvsem zato, ker smo prej imeli prav malo (Tominčev slovar črnovrškega narečja, prvo izdajo Novakovega slovarja beltinskega govora in Karničarjev slovar obirskega narečja, ob Tezavru slovenskega ljudskega jezika na (avstrijskem) Koroškem, ki še izhaja). V temle pregledu natančneje opazujem načine predstavljanja besedišča v treh, in sicer ponatisnjenem Novakovem ter Jakominovem in Koširjevem. K tem trem glede na čas izida spada še moj poskusni zvezek slovarja govorov spodnje Zadrečke doline (Peter Weiss, *Slovar govorov Zadrečke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami: poskusni zvezek (A–H)*, Ljubljana: ZRC SAZU, 1998 (Slovarji)), ki pa ga sicer puščam ob strani.

Sam imam nekaj izkušenj s pisanjem narečnega slovarja in posredno s sestavljanjem drugih narečnih slovarjev, kolikor pri tem delu pomagam tistim, ki jih pišejo. Vem, kolikšen trud lahko tiči za vsako vrsto, ki je zapisana v slovarski obliki, in si pri tem ne upam soditi prestrogo, saj vem, kako hitro pisec naleti na meje svojega znanja jezika (po navadi dveh sistemov istega jezika ali celo dveh jezikov) ter siceršnjega znanja, časa in zmožnosti, ki pripeljejo do dobrega izdelka. Ocenjevalec se v idealnih okoliščinah sploh ne sprašuje, kako je nastalo delo, ki ga ima pred seboj. Pri slovenskih narečnih slovarjih so okoliščine nastanka večinoma daleč od zelenih: doslej so slovarje pisali samo govorniki narečij, ki so jih obravnavali v knjigi, in samo slutimo lahko, da tisti, ki se loti pisanja narečnega slovarja, dobro pozna (govori) narečje, vendar obdela le njegov del, namreč tisto, kar je predstavil v knjigi. Tako dobimo vpogled le v del besedišča, ki se v naslovu napoveduje kot narečni slovar. Po navadi gre za razlikovalni seznam besed glede na knjižni jezik, za tisto

torej, kar je s stališča knjižnega jezika opazno, zanimivo in nenavadno, morda tudi s pomenskimi premiki od knjižnih.

Najboljši je seveda kar se da popoln narečni slovar, torej brez omejitev na drugačnost glede na knjižni jezik. Edinole tako je mogoče videti, kaj vse se v narečju res govori, saj je v razlikovalnem slovarju preveč izmuzljivega. Le primer: v strogo zasnovanem razlikovalnem slovarju najbrž ne bo besede *voda*, saj se pojavlja tudi v knjižnem jeziku, v »mehkejši« obliki takega slovarja pa bo, le da zdaj nastopi sestavljalčeva in bralčeva zadrega, saj ni jasno, ali naj bosta v slovarju navedena npr. vsaj dva pomena, namreč 1. 'voda [prozorna tekočina]' in 2. 'reka', ali pa samo drugi, ki se v slovenskih narečjih govori za 'reka'. V prvem primeru je kršeno načelo razlikovalnosti, saj bi bila v slovarju zapisana beseda v pomenu, ki je tak kot v knjižnem jeziku, v drugem pa je pomen sicer naveden tudi v Slovarju slovenskega knjižnega jezika, le da se v narečjih govori beseda *voda* namesto *reka*, zato bi morala biti prva navedena tudi v razlikovalnem slovarju.

Seveda se načrtovana slovarska predstavitev celotnega besedišča kakega narečja največkrat konča kmalu potem, ko se sestavljalet sploh loti narečnega slovarja. Na širšo družbeno podporo pri svojem delu komajda lahko računa (razen na ustno, moralno, saj se potrebe po zapisovanju narečnih pojavov zaveda marsikdo), na materialno podporo in pomoč pri ustanovah še manj, in če je izdelek po dolgotrajnem zbiranju gradiva in pisanju slovarja dovolj dober, je za slovar treba poiskati založnika, kar je danes sicer sorazmerno preprosto, vendar je nagrada v primerjavi z vloženim delom, trudom in znanjem smešna; če bi bila ustrezna, bi bil slovar v knjižni obliki tako drag, da bi si ga lahko kupil le redkokdo. Slovarje knjižnega jezika in zdaj večinoma že tudi dvojezične slovarje delajo kolektivi, medtem ko je pri slovenskih narečnih slovarjih sestavljalet in pisec redno en sam. Tak način dela sicer prihrani marsikdaj težavno usklajevanje stališč, ki spremlja in velikokrat ovira kolektivno delo, po drugi strani pa je projekt zaradi tega vedno znova ogrožen, saj je povsem odvisen od človeka, ki se je lotil težavnega posla. Tovrstno delo lahko hitro vzbudi vtis čudaštva, in če mora pisec ob tem še služiti vsakdanji kruh in ima družino, lahko opazovalec upravičeno reče: Ta pa je storil hud greh in naložil si je težko pokoro.

Zaradi takih zelo zemeljskih razlogov ostajajo sestavljalci narečnih slovarjev največkrat pri razlikovalnem slovarju, in sicer glede na knjižni jezik, vendar pa te razlikovalnosti po navadi ne opredelijo. Tako je tudi v narečnih slovarjih, ki jih predstavljam. Nasploh so uvodi v slovenske slovarje prekratki; izčrpan in dovolj obsežna sta samo dva, in sicer v Slovar slovenskega knjižnega jezika in v Tezaver slovenskega ljudskega jezika na Koroškem, ki obsega cel zvezek na samem začetku zbirke, ki ji je zdaj kar malce zmanjkalo sape. V prvem od predstavljanih treh v uvodu Novak piše večinoma o odmevih na prvo izdajo, le malo pa pomaga pri razumevanju sestave slovarja in gesel, Jakomin ne prispeva k jasnejšemu branju slovarja, Košir pa je napisal marsikaj, vendar v jeziku in na način, ki ne daje možnosti za vzpostavitev razmerja s knjižnim jezikom. Primer: »Črka ,ê' je v besednjaku uporabljena po potrebi vedno na koncu besed, ki se ne končujejo niti na ,e' in ne na ,a'. Gre torej za sredino med tema dvema glasovoma. Primer: ,dečlê sa nasilê.' V knjižni slovenščini bi zapisali ,dekleta so nosila.'« (Str. 5.)

Gesla v vseh treh slovarjih, katerih sestavljalci nimajo jezikoslovne izobrazbe, so zapisana v narečni, nepoknjženi obliki, kar je za krajše slovarje ali sezname besed morda primerno, ne zdi pa se mi možno v slovarju, v katerem bi pisec hotel predstaviti sopomenke (in protipomenke) ter stalne besedne in večbesedne terminološke zveze, saj bi vedno znova moral pisati narečne oblike, kar zelo hitro pripelje do napak, pa še naporno je, in to tako za sestavljalca kot pozneje za bralca. Prav tako gesla zaradi različnih znamenj, ki se pojavljajo (npr. polglasnik ali nadomestki zanj), abecedno niso vedno razvrščena povsem enoumno, kar oteži razvrščanje (to je lahko olajšano z računalnikom, ki bo svoje delo opravil brez napake) in bralčevo iskanje.

Površen pogled na vse te slovarje bralca navda z veseljem, saj se tudi v slovenskem slovaropisju premika in slovarji se celo ponatiskujejo, kar pomeni, da so iskano blago. V vseh je veliko besedja, ki do zdaj še ni bilo zapisano in ni v razvidu – s tehtnimi pridržki uporabno gradivo torej vsaj za druge jezikoslovce, predvsem za etimologe, za etnologe in za vse, ki jih zanima brskanje po drugačnosti, v tem primeru po slovenskem drugačnem. Navsezadnje so slovenska narečja edini vir slovenskega besedja (gl. Vera Smole, Vseslovenski narečni slovar: da ali ne, *Jezik in slovstvo* 38 (1992/93), št. 6, str. 233–235), v narečnih slovarjih pa je to besedje zapisano in predstavljeno vsem, ki jih zanima.

Toda ko gre uporabnik gledat uresničitev zamisli narečnega slovarja, je vsaj slabe volje zaradi nedoslednih rešitev, odvečnega in manjkajočega. Na tej stopnji bi se s sorazmerno majhnim trudom dalo vsa tri dela še zelo izboljšati, informativna vrednost slovarjev bi se povečala, računati pa bi se dalo tudi na zadovoljstvo strokovnjaka. Razume se, da je delo treba končati, ko se nadaljnji trud ne bi več izplačal, vendar si je skorajda nemogoče predstavljati, da bi bil sestavljalca do svojega dela tako nekritičen in do sebe tako nezahteven.

1

Vilko Novak je slovar beltinskega govora, ki ga je sestavil njegov brat Franc, izdal že drugič, kar kaže na presenetljivo veliko zanimanje bralcev za (najbrž svoje) narečje, zapisano v knjigi; prvič je izšel leta 1985. Marsikje je druga izdaja razširjena in dopolnjena (Vilko Novak navaja splošne spremembe na str. X–XI), nasploh pa ima še vedno veliko preveč slovarskih pomanjkljivosti, nedoslednosti in spregledov. Sestava gesla je takale: iztočnica in pri pregibnih besednih vrstah še prva stranska oblika, oboje zapisano v narečju (**réd -a**), pri samostalniku spol (v geslu *réd*: »m«), ustreznica ali razlaga v slovenskem knjižnem jeziku (v geslu *réd*: »red, vrsta, ocena (šolska)«), temu pa sledijo ponekod ponazarjalni primer ali primeri s pripisanim morebitnim posebnim pomenom (v geslu *réd*: »v ~ pobrati, zeti ustrahovati«), drugod etimološki podatek (v geslu *règula*: »lat. *regula* (po madž.)«) in na nekaterih mestih tudi nekakšna kazalka h geslom, ki so abecedno zelo oddaljena, vendar pa so v zvezi z besedo, obravnavano v samem geslu (v geslu *zabúrati* 'zajeziti': prim. *búr* – le da v slovarju tega gesla ni, je pa *búir*).

Zato še toliko bolj presenečajo zelo osnovne napake, ki sem jih tule zbral večinoma samo z dveh strani (17–18), pri besedah na A. Ne tičejo se npr. pisanja iztočnic; te so pri Novaku polkrepke, kar je dobro, vendar pa so polkrepke tudi neprve

osnovne slovarske oblike. Čisto na začetku slovarja presenetijo tri gesla, ki pravzaprav opisujejo glasove: »á ‘dolgi naglašeni nelabializirani (neustnični) ali: odprti, dolgi á (záto)’«. Podatek je sicer koristen, vendar v celem slovarju ni mogoče najti nič podobnega za kak drug glas oz. črko. – Nejasno je, zakaj je roditelj ednine v geslu *ábécé* zapisan tako razkošno, na način *-éja*, saj bi zadoščalo *-ja*, tako kot v geslu *sème* za roditeljsko obliko zadošča *-na*; v teh primerih se zapisuje le tisto, kar od roditelja naprej res podaljšuje osnovo in zadošča za nedvoumno branje. – V geslu *àdvent* je neustrezno (namreč skupaj) in zato zavajajoče zapisana zveza »v ali *fàdventi*«. – Obliki za ženski in srednji spol sta v geslu *advèntni* ločeni z vejico (*-tna, -tno*), čeprav v geslu *índašnji* nista (tu je *-i -e*), kar je prav. Poleg tega bi lahko bila v tem in podobnih primerih oblika za srednji spol preprosto *-o*, tako kot danes v slovarjih knjižnega jezika. – Geslo *agácija* v ponazarjalnih primerih vsebuje še besedi, ki bi morali biti iztočnici (ali pri ustreznih sestavi gesla podiztočnici), namreč *agácijin* (*agácijino cvéitje*) in *agácijof* (*agácijof léis, agácijovo dréivo*). Tako neenotno je še večkrat. – Geslo *ájta* ‘oče’ ima pripisan rod. ed. *-e* (torej *ájte*), takoj za razlago pa so zapisane oblike za preostale sklone v ednini, za roditelj takole: »r. *ájtu, ájte*«. Kateri od podatkov je pravi? – V geslu *akóuv* ‘vedro, mera za sode’ je beseda *lagef* v ponazarjalnem primeru zapisana drugače kot v samem geslu (*lãgev*). Sploh se zapis fonemov *f* in *v* v enakih položajih zelo meša: že v samem ponazarjalnem primeru je zapisano *lagef* drži *desét akóuuvov*, v geslu *Čerènsocfi* ‘Črensovci’ je zapisan prebivalec *Čerènsovčar*, rod. mn. h geslu *čréiva* je zapisan kot *-v*, torej *čréiv*. Toda najti je mogoče tudi gesli *brv(f)* in *bũkev(f)*, kjer bralcu naenkrat ni več jasno, kaj naj počne s tolikšnim obiljem podatkov. Videti je, kot da so večinoma ustrezno poenotene samo iztočnice, ponazarjalni primeri pa kakor kdaj. – Naglasno neuskajeni sta obliki *Àmerika -e* (im. in rod.) nasproti v *Amèriko* (tož.); podatkov o preostalih sklonih ni. – Iztočnica *Andráš* (rod. *Andráža*) se končuje na nezveneči nezvočnik, medtem ko se *Bàlaž* (rod. *Bàlaža*) ali *dèd* (rod. *dèda*) na zveneči nezvočnik, kar je še ena slaba lastnost narečnih slovarjev, ki nimajo poknjizenih iztočnic. Korektno zapisana iztočnica *dèt* bi stala kar daleč stran od *dèdek*, tako kot iztočnica *dèšč* ‘dež’ stoji kar daleč stran od *deždžèven* ‘deževen’ ipd. Če bi bilo vse to najprej poknjženo in zatem zapisano v narečni obliki, tudi trganja osnovne besede od njene besedne družine ne bi bilo. – Iztočnica *andròga* seveda ne pomeni ‘sladkovodna riba’, kar je samo pomenska uvrstitev, ampak bi na tem mestu moralo stati ‘rdečeperka’; ob tem je sicer lahko zapisano še latinsko poimenovanje (pri Novaku »*scardinius erythrophthalmus*«, kjer pa manjka *h* za drugim *t*), ni pa nujno, saj je *rdečeperka* razložena v Slovarju slovenskega knjižnega jezika, ki ga je treba izkoristiti za razbremenitev lastnega slovarja. – Zapis roditeljskih oblik *-oga* v geslu *Ánino* ali *-ega* v geslu *Antóulinje* je ustrezen, tako kot bi bil v slovarju knjižnega jezika npr. v geslu *domače* (če gre za samostalnik srednjega spola) pravi edinole roditelj *-ega* (in ne le *-ga*, pač zaradi mestnika *-im*); zato v geslu *Bàlažovo* roditeljska oblika *-ga* ne zadošča. – V podgeslu *Áninje* (samostalnik srednjega spola, v geslu *Ánino*) ni roditeljske oblike, medtem ko je v *Antóulinje* (prav tako samostalnik srednjega spola) zapisana, namreč *-ega*. Ali bi taka morala stati tudi pri *Áninje*? – Ponazarjalni primer *na Antóulinovo* je zapisan v geslu *Antóulin* ‘Anton’. Primer bi padal v geslo *Antóulinovo*, tako kot sta iztočnica

in dvojnica k njej pri njem *Ánino* in *Áninje*, ponazarjalni primer pri njiju pa je *na A.*, kar se da brati na dva načina, enkrat z iztočnico in drugič s dvojnico k njej; to je sicer gospodarno, ni pa enoumno: glede na položaj bi ponazarjalni primer pravzaprav spadal k podiztočnici. – V geslu *Antóulin* ‘Anton’ je pripisan podatek »tudi priimek«, vendar mu ni mogoče zaupati, saj se priimek ne piše tako, sploh pa ne z naglasnim znamenjem; v Beltincih srečamo namreč priimek *Antolin* (kar povzemam po telefonskem imeniku). Opozorilo v slovarju je koristno edinole zato, da priimek v knjižnem jeziku lahko naglasimo prav, namreč *Antólin*. – Res malo pomembna podrobnost je dvojno zapisovanje datuma, enkrat kot »13. 6.« (v geslu *antóulinski*) in drugič »26. julija« (v geslu *Anino*), ki pa je vendarle moteče. – V geslu *antóulinski* bi se formulacijo »ok.[oli] 13. 6.« skoraj gotovo dalo spremeniti v »nedelja 13. junija ali prva po njem«, tako nekako, kot je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika pri Martinovi nedelji – razen če v Beltincih ne praznujejo kako drugače. Podobno pojasnilo bi bilo potrebno tudi v geslu *áninski* za ponazarjalnim primerom *~a nedèla*. – V geslu *atrès* je okrajšava bavar.[sko], čeprav bi morala biti bav. (glede na seznam na str. XVI, kjer ni zelo pogoste okrajšave madž.[arsko], pa tudi ne razvezave okrajšav r., d., t., m. in o. za imena sklonov). – V Novakovem slovarju beltinskega govora črka *ü* stoji kot posebna črka za črko *u*: nizu besed od *dublenje* do *dužnost* sledi niz od *düj* do *düpliški*, ki je abecedno uvrščen na napačno mesto. To ni niti v skladu z nemško in tudi ne s slovensko prakso, recimo z zadevnim določilom v zadnjem Slovenskem pravopisu (»črke z ločevalnimi znamenji [...] po abecedi uvrščamo, kot da ne bi imele teh znamenj« – SP 1994, člen 6), in bralca pri iskanju po nepotrebnem moti in bega.

Ponazarjalni primeri so onaglašeni zelo poljubno, npr. *lagef drži desét akóuvov* (v geslu *akóuv*), čeprav je v geslu *držàti* v ponazarjalnem primeru vendarle zapisana oblika *drží*, ali z *~e zéti zemlou* (v geslu *árenda*; gesla *zemlja* v slovarju ni, zato ni mogoče najti podatka o naglasu te besede v navedenem ponazarjalnem primeru).

Glede na obvestilnost so v tem slovarju prav preobilni etimološki podatki; recimo v enem od gesel: »**álmoštvo -a** s miloščina; iz stvisnem. *almuosan*, svn. *almuosen*, to iz gršč. *eleumosityne*«. (Druga vejica je v slovarju že ležeča, medtem ko je prva pokončna, kakršni bi morali biti obe. In še: med »kraticami« na str. XVI sta okrajšavi za ‘srednjevisokonemški’ srvnem. in za ‘starovisokonemški’ stvnem.) Srednjevisokonemška oblika je prepisana iz Bezlajevega Etimološkega slovarja slovenskega jezika I, in sicer z okrajšavo vred, grška oblika pa bi morala biti prepisana kot *eleēmosynē* (ali za rabo v slovarju, kakršen je slovar beltinskega govora *elemosityne*). V geslu *álmožna* ima Pleteršnik v slovensko-nemškem slovarju samo etimološki podatek »iz nem.«, kar zadošča. Prav tako razkošje je še v geslu *apotéka*, kjer je za razlago ‘lekarna’ etimološki podatek: »srvnem. *apoteke*; nem. *Apotheke* (iz gršč.)«. Etimologiziranje v narečnih slovarjih je lahko nevarna, pri mednarodnih izposojenkah iz grščine in latinščine pa nerodna reč, ki ne da koristnih rezultatov, gre pa na račun podatkov, ki jih v narečnem slovarju smemo pričakovati prej. V Novakovem slovarju so še največ vredna opozorila na madžarski izvor besed ali njihovih delov, čeprav mora biti uporabnik tudi tu previden. Ali je *ápatica* res iz madžarskega *apáca*, tako kot naj bi bil *András* z roditeljskim *Andráža* (in prvem delom

manjšalnice *Andràšek*) iz madžarskega *András*? Ali naj bi *dèka* 'dekagram; zvezek' res bilo »iz nem. *Decke*«? (Vsaj 'deka(gram)' je iz *deka-*, tako kot je 'kila' iz *kilo-*, o čemer se je mogoče poučiti iz Snojevega Slovenskega etimološkega slovarja. In ali beseda *kila* v beltinskem govoru res pomeni samo 'kila (hernia)' in je v pomenu 'kilogram' ne poznajo?) Različne formulacije pri etimoloških podatkih niso nikjer razložene, npr. »nem. *Apotheke* (iz grš.)« (v geslu *apotèka*; v geslu *apotèkar* etimološkega podatka ni), »po madž. *apostol*« (v geslu *apòštoľ*), »iz madž. *apáca*« (v geslu *àpatica*), »bavar. *Atröss*; nem. *Adresse*« (v geslu *atrès*) in »iz nem. in fr. *bagage*« (v geslu *bagáž*), prav tako tudi ne raba vejice (npr. v geslu *álmoštvò*) in podpičja (npr. v geslu *apotèka*) med posameznimi elementi.

2

Gesla v Jakominovem slovarju govora Svetega Antona pri Koprju so sestavljena sorazmerno preprosto: narečni besedi, ki je hkrati iztočnica, sledi ustreznica v knjižni slovenščini, v naslednji vrsti pa so zapisani morebitni ponazarjalni primeri spet povečini z ustreznico v knjižnem jeziku. Po podatkih na str. 9 so v slovarju uporabljeni štirje označevalniki (»arhaizem«, »otroški izraz«, »pejorativno«, »vulgarno«) in dva krajevna (»v uporabi pri Kocjančičih«, »v uporabi v Potoku«).

Slovar se začne z besedo *a* in pripisanim pomenom 'prosim', kar najbrž ne bo držalo. – Iztočnica *a* ni onaglašena, čeprav ponazarjalni primer »se čula, a?« kaže, da bi morala biti. Pisec nasploh ni onaglaševal enozložnic (npr. *pjan* 'pijan', 'nadstropje', *pjat* 'kročnik', *pječ* 'peč', *pjest* 'pest', *pjet* 'pet'), kar je škoda, saj so v resnici le redke enozložnice tudi brez naglasnice. (Vendar pa se to dogaja npr. celo v velikih slovarjih ruskega in nemškega jezika še v današnjem času.) – Ponazarjalni primer *suh ku baka'la* (v geslu *baka'la* 'polenovka') je zanimiv, vendar pa nima pripisane ustreznice v knjižnem jeziku. Čeprav bi frazeologem ustrezal knjižnemu '(biti) suh kot poper', ne bi vedeli, ali to pomeni 'biti brez denarja' ali pa 'biti (povsem) brez vlage, mokrote', kakor razumejo to zvezo uporabniki ne glede na razlago v Slovarju slovenskega knjižnega jezika. Tu se zgodba Jakominovega frazeologema torej šele začenja. – V ponazarjalnih primerih besede po navadi niso onaglašene, tu in tam (npr. v geslih *ba'djerət* in *baka'la*) pa vendarle so (brez posebne razlage, zakaj tako). Beseda *barba* 'stric' je v tem geslu zapisana brez naglasa; najbrž je nenaglašena le, kadar stoji pred moškim imenom, kar pa je posebna raba. – Beseda *'guedec* v tem geslu skoraj zagotovo ni zapisana prav – prav bi bilo *'guedəc*, a kaj, ko roditeljska oblika ni pripisana –, če pa je, je napačen zapis v geslu *'šedja* – »za *guedce*«. (Pri tem bi se dalo še kaj reči o skupini *dc*, saj gre najbrž kar za podaljšani ali navadni *c*.)

3

V slovarju govora Gozda Martuljka in Srednjega Vrha ni za nedomačina nikjer natančno rečeno, na govor katerega kraja se nanaša, saj pisec Stanko Košir, ki je obenem založnik, dosledno uporablja staro poimenovanje Rute za Gozd Martuljek in manj spoznaven pridevnik za Srednji Vrh, kar je ob sorazmerno obsežnem uvodu (na dveh straneh, str. 5–6) prav nemarno. Zanimiva in nenavadna je razvrstitev gradiva,

ki je v Novakovem in Jakominovem slovarju abecedna: pri Koširju so po skupinah navedeni glagoli, samostalniki, pridevniki, zaimki, osebni in svojilni zaimki, števnik, prislovi (do tod so v teh skupinah besede razvrščene po abecedi, razen pri osebnih in svojilnih zaimkih ter števnikih), predlogi, vezniki, velelniki, »nekaj neobičajnih medmetov«, sledi pa nekaj slovnice – stopnjevanje, spreganje in sklanjanje nekaterih pregibnih besed, pri čemer je »spregatev zaimkov« (str. 101) spregled, ki govori o jezikoslovni vrednosti in zanesljivosti tega dela. Na koncu je zbrano besedje za nekaj pomenskih skupin, recimo za posodo, hrano, orodje in nekatere živali.

Najprej je v geslu navedena beseda ali – redkeje – besedna zveza v preprosti narečni obliki, ki jo gotovo najbolj lahko berejo govorci narečja, sledita ji v oklepaju druga osnovna slovarska oblika (pri samostalniku samo roditelj ednine – roditelja množine samostalnikov *drvě, dŭrcě* in *dŭre* (str. 40) sploh ni – in pri glagolu oblika za 3. osebo ednine), nato pa knjižna ena ali več ustreznic, čemur je ponekod dodano še kako pojasnilo, npr. *ločiti od plev*, ki pojasnjuje *žito izpihavati* (str. 30).

Med posameznimi besednimi vrstami so besede ali zveze, ki bi spadale kam drugam (tako sta med samostalniki recimo *ěrl'h* 'časten, zanesljiv', str. 40, in *ubôgimě* 'miloščina', str. 61, med prislovi pa *j' mē* 'me je', str. 94). Zamisel pisca slovarja, v katerem naj bi bile besede razvrščene po besednih vrstah, je zelo težko zadovoljivo izpeljati pri večbesednih izrazih, recimo pri zvezah pridevnika in samostalnika (tako *fájf'n tabak* 'tobak za pipo', str. 40, ki stoji tik pred samostalnikom *fájfa* 'tobačna pipa'). – Nejasno ostaja, zakaj so nekatere besede zapisane brez naglasa (*gajst* 'špirit', 'duh (sveti duh)', *garač* 'fizični delavec, ki opravlja težka dela', *garja* 'krasta', *gas* 'plin', vse str. 41), čeprav ga enozložnice načeloma imajo (*fólk* 'narod', *fŭrm* 'oblika', oboje str. 41). – Tudi v tem slovarju je velika težava razvrščanje po abecedi. Skupino samostalnikov, ki se začnejo s črko P (str. 50–54), uvajajo besede na *p'...* (' piše Košir namesto polglasnika, od *p'c'klist* 'biciklist, kolesar' do *p'zdě* 'boječnež, neodločnež, mevža'), sledijo besede na *pa...* (niz od *pab'raj* 'ostanek, drobir' do *pavútjě* 'naplavljen les'), tem tiste na *pá...* (od *páca* 'nasoljeno meso' do *pázd'ha* 'pazduha') in nato še tri na *pā...* (*pāmž* 'smrkavec, nepridiprav', *pārně* 'mrtvaški oder', *pāvc* 'nekdanja dolžinska mera); za temi pride *pelc* 's kožo podložen površnik; na kosmato ustrojena koža', sledi *pegl'ž'nj* 'likalnik' itd. Torej zelo samovoljna računalniška razvrstitev, samo od daleč podobna tej, ki smo je vajeni v naših krajih. Res pa je, da skoraj nobene besede ne iščemo tako, da bi nam abeceda pomagala, torej tudi zmešnjava ne povzroča kake bistvene škode.

Predvsem za Novakov slovar je velika škoda, ker ni izdelan bolj natančno, sploh ker bi bilo potrebnega prav malo truda, da bi bil bistveno boljši in zanesljivejši, in ker vsebuje veliko uporabnega tudi za razumevanje prekmurskega knjižnega jezika. V Koširjevem slovarju je v razdelku Nekaj neobičajnih medmetov (str. 99) navedenih nekaj drvarskih klicev, ki so znani tudi v zgornjesavinjskih govorih, in velelnic za živino; vse to so dragoceni podatki za druge stroke, npr. za etimologe, še posebej zato, ker so zbrani na enem mestu. Tu se dobro vidi, da je v abecedno urejen slovar treba uvesti pojmovne skupine, ilustracije in še kak pripomoček, ki bo uporabniku pomagal priti od stvari (ali pojma) k besedi.

Za vse tri knjige žal velja, da ne izpolnjujejo pričakovanj malo zahtevnejšega uporabnika, saj za nedomačina ostajajo preveč zaprte, strokovnjaku, ki bi lahko imel od njih veliko korist, če bi bile sestavljene s tolikšnim znanjem in sposobnostjo, kolikor je bilo vanje vloženega truda in vneme, pa dajejo samo slutiti bogastvo, ki ga bo treba natančneje še zapisati – če bo za to ostalo kaj časa.